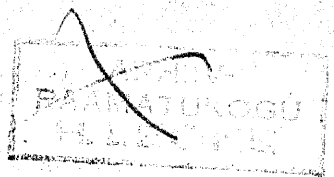
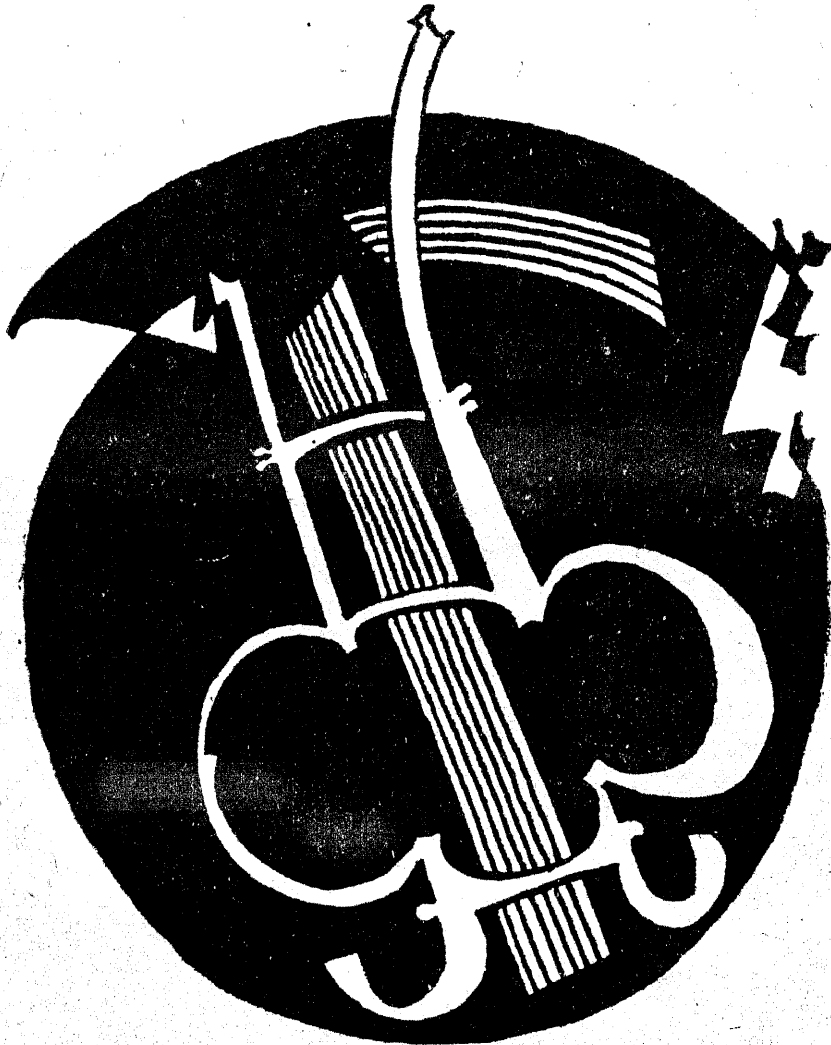
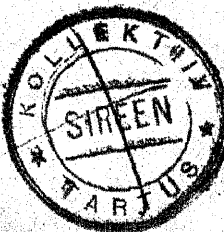

SIREEN

MUUSIKA KUUKIRI

19 **II** 22

Tellige „SIREENI“!

Muusika kuukiri „SIREEN“

ilmub illustreeritult noodi kaasandega järjekindlalt iga kuu lõpul.
Kuukirja toimetab ja annab välja muusikerite kollektiiv

„SIREEN“.

Pääle toimetuse liikmete võtavad kaastööst osa kõik meie paremad jõud kodu- ja väljamaalt, ning mitmed tuntud väljamaa muusikerid.

Sireen, kui ainuke muusikaline häälekandja, tahab käsitada kõiki tähtsamaid muusika-elusse puutuvaid küsimusi ning võimalust mööda luua tingimisi meie muusikakultuuri loomulikuks arenemiseks ja kujunemiseks. Sireeni peab lugema iga inimene, kes muusikas tegutseb või muusikaga teisiti kokku puutub, sest ilma lähema ülevaateta ei suuda keegi selle eluvaldustega sammu pidada.

Sireeni elav tellimine (vähese reklaami pääle vaatamata) laseb oletada, et kuukirja edaspidi ainult tellimiste pääle trükitakse, sellepärast telligu igaüks juba aegsaste.

„SIREENI“ tellimisi võtavad vastu:

Tallinnas:

Päevalehe talitus.
Rahvaülikooli rmtk.
T. Mutso rmtk., Peetri pl.
V. Keisermanni rmtk.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)
Eug. Brandti noodiäri Pikk tän. 29.
(Tellimiste ja kuulut. vastuv.)

Tartus:

„Sireeni“ toimetustalitus, Väike-Tähe tän. 16.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)
Odamees“, Promenaad 7.
Holzmanni noodiäri, Rüütli tän. 21.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)
A. Paliale rmtk., Raatuse taga.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)
J. Raudsepa rmtk., Kүүni tän. 1.

Valgas:

„Lõuna-Eesti“ talitus.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)

Pärnus:

„Uudis“, Rүүtli tän. 18.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)

Viljandis:

„Valgus“,
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)

Paides:

V. Krabi, Maakonnaavalitus.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)

Rakveres:

Eestimaa Kooliõpet. Seltsi rmtk.
Peterburi tän. 8 a.
(Tellimiste ja kuulutuste vastuv.)

„SIREENI“

tellimise hinnad:

$\frac{1}{1}$ aasta pääle . . . . . mk. 500 —
 $\frac{1}{2}$ „ „ . . . . . mk. 265 —
 $\frac{1}{4}$ „ „ . . . . . mk. 140 —

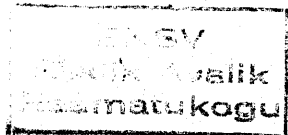
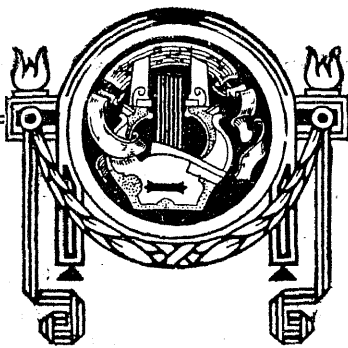
Üksik nummer mk. 50 —

kuulutuste hinnad:

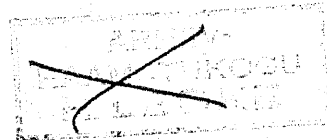
$\frac{1}{1}$ lehekülge . . . . . mk. 5000 —
 $\frac{1}{2}$ „ „ . . . . . mk. 2600 —
 $\frac{1}{4}$ „ „ . . . . . mk. 1400 —
 $\frac{1}{8}$ „ „ . . . . . mk. 800 —
 $\frac{1}{16}$ „ „ . . . . . mk. 450 —

Toimetus ja talitus: Tartus, Väike-Tähe tän. nr. 16.

Kõnetunnid kl. 11—12.

SP 5225

Laulupidu.

Kaheksas üldine Eesti laulupidu on nüüd reaalselt päevakorrale kerkinud, kuna ta vaimus nii mõnelgi meeles mõlkus juba meie iseseisvuse algupäevist saadik. Vähe on neid järele jäänud, kes 1869 a. esimese laulupidu rahvuslase koidiku elevuse, selle ärkamisaja kevadtuule puhangute isiklike läbielamise romantikat on tunda saanud, palju aga küll neid, kes sellest romantikast ennast inspireerida on lasknud ajalooliste andmete ja suusõnaliste jutustuste läbi — veel rohkem aga neid, kellel järgmistest laulupidudest isiklikud läbielamised nii mõndagi ülevat hinge on jätanud. Kõik need võivad tunnistada, et laulupidudel suur mõte ja suured resultaadid olid — mitte niipalju muusikakunsti saavutuste, kui just rahvuslase vaimustuse, rahvuslase ülevõidmise mõttes. See oli noil ajal, see tähendab — Vene surve all — ainuke võimalus suuri hulke vaimliselt liikuma panna, rahva psüühet tunda ja tegutseda lasta.

Kui endised laulupidud ülemal tähendat mõttes tarvilised olid, siis tekib paljudelgi küsimus: on siis tarvis suuri hulke jälle sisse rahvusromantiliselt meeleollu häälestada ja kas jätkub suurte hulka selleks vaimustust ja elevust just nüüd, kus meil poliitilised olud endisega võrreldes põhjani muutunud, kus meie vabalt ja otsekohevalt tegutseda võime, kus meie rahvustunde kadumist karta ei ole, sest muulane olla ei anna enam mingisugust privileegiumi.*

Selle päale võib vastata, et kui vast sihid on muutunud, siis asi iseenesest veelgi tähtsamaks on saanud. Endiste laulupidude rahvuspoliitiline ilme peab maad andma rahvuskultuurilisele — õigemini ütelda rahvuskunstilisele — ilmele, mis rahva psüühet niisuguses sihis liikuma paneks, et idealism jälle pääd hakkaks tõstma ja vaimlise

lagunemise sümptoomid oma alla mataks. See peab olema vaba rahva vaimu, tema suurimate, sügavamate tunnete avaldamine kõrges kunstis.

See on esimene üleriikline ühispidu vaba Eesti pinnal, mis kultuurilmale tõendab, et meie iseseisvuse mitte ainult oma vabaduse ärasalgamata kaitsmisel kättevõidelnud ei ole, vaid et meil selle saamiseks täieline õigus oli, kuna meie vaimuavaldamised sarnasele astmele on jõudnud, kus igasugune eestkostmine aina takistab selle vaimu vaba lendu, mis üldkultuuri mitmekesistada ja rikastada aitab. See on pühalik-kunstiline eneseavaldus, mis kahtlemata sügavalt, ülendavalt meie edaspidise vaimuilma arenemise päale saab mõjuma. See on müsteerium, mis meid äripäeva proosat mõneks silmapilguks unustada laseb ja rahva loovvaimule uut toitu, uusi meeleolusi, uusi inspiratsioone valmistab. Umbes sarnasena kujutan ma ette seda laulupidu, mille ettevalmistused varsti laineid hakkavad lööma. Kui nüüd niisugust mõõdupuud ülesseada, siis järgneb sellest, et see laulupidu oma korralduse, eeskava, ettekande ja kõige muu polest senistest palju kõrgemal peab seisma. Enne pidutsesime allaheidet truualamlise „maarahvana“ kinralkuberneride, saksa soost linnapäade ja teiste „suurte meeste“ eestkostmisel, keisri kroonimise ja valitsemise mälestuseks (ainult I ja V laulupidu olid rahva priisklaskmise mälestuseks), nüüd pidutseme vaba rahvana, ja iseeneste eestvõttel vabaduspidu ja iseseisvuse mälestust. See on suur vahe. Selge on, et pidu eeskava peaks ülevaadet andma meie muusika edenemisest koorilaulu alal kuni viimase ajani, nii nagu seda esimene laulude valimise koosolek otsustas. Selge on ka, et ettekanne peab vabaduspidu mõtte kõrgusel seisma. Kõik

need asjad panevad Lauljate-liidule, kes laulupidu otsekohene toimepaneja, suured nõuded ja suured ülesanded pääle.

Soovigem nende täitmiseks püsivust, oskust, õnne ja tehkem selleks kõik, et see vääriliselt korda läheks ja lootkem, et see suuremõtteline müsteerium kodumaa vaimlist elu suurtsugustaks ning meie rahva idealismi kõrgemale tõstaks.

* * *

Ei ole huvituseta sel puhul ajaloolist pilku heita endiste laulupidude pääle. On ju need praegusele noorpõlvele vististe vähe tuttavad.

I üleüldine laulupidu peeti Tartus a. 1869 Eesti rahva 50-aastase priikssamise mälestuseks. Pidu aateline ettevalmistaja ja vaimline juht oli J. V. Jannsen, toimepaneja tema poolt asutatud Vanemuise Selts. Pidus kestis 17.—20. juunini ja sellest võtsid ainult meestekoorid osa — 41 Eesti ja üks Saksa koor. Nähtavasti sel ajal segakoore veel ei olnud. „Perno Postimees“ seletab seda aga väga omapäraselt, mis ehk tolle aja kohta küll maksev võis olla, praegu aga veidi naljakalt kõlab. Ta kirjutab: — „kuida olleks võinud meeste- ja naesterahvas, igast nurgast, kui ka ühe ainsa päeva peale kokko kutsutud sada, ilma et seal pahhandust polleks ette tulnud, mis pidu pühitsemist olleks segganud, ehk tedda koggoniste keelnuud pühitsemast.“

Ühendet kooride lauljuhatajaks oli Valga seminari kooliõpetaja Aleksander Saebelman (Kunileid), kes sel ajal 24 aastase nooremehena juba laule oli loonud ja ühes A. Tomson'iga tervet Eesti muusikameeste peret moodustas. Abi-juhatajaks oli J. V. Jannsen, pidu komitee esimeheks õpetaja A. H. Villigerode.

Pidurongist kirjutab tolleagne „Perno Postimees“ järgmist: „Kege ees kaks marschali, siis jumalateenistust piddavad õppetajad ommas ameti rides, siis jälle kaks marschali, siis rigi lip; siis Liivi- ja Eestimaa lipud, siis Tarto linna lip; selle peale jälle kaks marschali, siis pidu komitee, jälle kaks marschali, siis auvõerad, kelle seas Soomlased ja Ungri mehed (prohvessorid) olid, jälle kaks marschali ja siis Vanemuise laulo selts omma lipuga ja selle järele 37 võerast laulo seltsi oma lippudega. Nende vahel ollid kolm Eesti mängukoori ärra jäggatud.“ — Doome orus peeti enne algust jumalateenistust. Kõnesi ja jut-

lusi pidasid õpetajad Hõrschelman, Knüpfer, Laaland ja Hollmann. 17. juunil oli vaimulik kontsert 800 lauljaga Maarja kirikus, 18. juunil teine vaimulik kontsert ühes eraaias ja 19. juunil ilmalik kontsert, kus 8 Saksa, kaks Soome ja üks Eesti laul ettekanti. Kõige rohkem meeldinud rahvale Soome ja Eesti laulud, milledest viimane lauljuhataja Kunileidi loodud oli.

Pääle kontserdi pidasid kõnesi Jannsen, õpet. Hõrschelman ja gümnaasiumi kooliõpetaja Jakob Hurt.

20. juunil pääle lõunat oli võidulaulmine. Auhinna mõistmise komisjonis olid kommersbürgemeister Valter, kreiskooli inspektor Dr. Oettel ja A. Saebelman. Eesimese võidu sai Tallinna Estoonia, teise võidu — Kursi meestekoor, kolmanda — Tartu Maarja koguduse laulukoor.

II üleüldine laulupidu — a. 1879 20. — 22. juunini Tartus. Peeti raudteejaama lähedal näituse platsil. Tegelasi oli seal 46 laulukoori 1056 lauljaga ja 18 mängukoori 202 mängijaga. Pidukomitee esimees — linnapää G. v. Oettingen abi J. V. Jannsen, liikmed: õpet. A. Villigerode, Dr. K. A. Hermann, Dr. M. Veske, õpet. Eisen-schmidt, kooliõp. H. Niggol, stud. Hugo Treffner, bürgermeistrid V. Kupfer ja V. Toepfer, linnanõunik F. Faure, gildevanemad Meyer ja Rech, ülikooliametnik Escholtz, kaupmehed Umblija ja J. Madisson, päevapiltnik Sahker, kooliõp. J. Kurik, õpet. M. Jürmann, J. Goldmann ja teised.

Laulukoorid saadeti pidulikult Vanemuisesse, kus Dr. Hermann ja linnapää Oettingen neid tervituskõnedega vastu võtsid. Linn oli lippudega ehitet ja kirikutornides mängisid pasunakoorig. Jällegi peetakse enne algust Doome mäel pidulik jumalateenistus, kust rongikäigul näituse platsile liigutakse ja vaimuliku kontserdiga pidu alustetakse. Teisel päeval ilmalik kontsert 10.000 kuulajaga, õpetajate Eisenschmidti ja Jürmanni kõnedega. Öhtul pidusöögil korjatakse Aleksandri põllutöökooli hääks 303 rubla kokku.

Kolmandal päeval võidulaulmisel saavad järgmised laulukoorid auhinna: Kanepi esimese, Tallinna Lootuse Selts teise ja Tarvastu kolmanda, mängukoorigest — Tarvastu esimese, Vaabina teise ja Jõrgeveste kolmanda.

Pidu lõppes kooride ja publikumi ühise lauluga „Mu isamaa“.

III üleüldine laulupidu peeti Lootuse Seltsi eestvõttel 11.—13. juunini 1880 a. Tallinnas, olles seega ühtlasi Tallinna esimeseks laulupiduks. See pidu öeldi keiser Aleksander II 25 valitsuse mälestuseks peetavat, mis küll rohkem ettekäändeks oli, et kergemini luba saada, kui tõsiseks põhjuseks. Pidukomitee esimeheks valiti riiginõunik, kammerherra Dr. med. Carl von Vistinghausen, esimehe abiks Dr. H. Rosenthal, kirjatöimetajaks kroonukoja ametnik A. Einvald; muusikakomisjoni: ülema maakohtu sekretär C. Koch, Tallinna Jaanikiriku õpetaja V. Grohmann ja kooliõpetaja Stein. Kontsertide juhatajaks valitakse Johannes Kappel, kes seekord 25 aastase nooremehena Peterburi konservatooriumi õpilane oli ja D. O. Virkhaus. Pidu peetakse Kadriorus. Osa võtsid 38 laulukoori 684 lauljaga ja 8 muusikakoori 98 mängijaga. Kogu pidu aja oli vana Tallinna lipu ja lillehtes ja rõkkas pidulises elevuses. Lootuse aias tervitatakse pidu tegelasi vaimustet kõnedega, õhtul linnateatris eestikeelne etendus.

Teisel päeval läheb pidurong Kaarli kiriku, kus pidujumalateenistust peavad õpetajad Hörshelmann, Malm ja Jürmann. Pääle lõunat mindakse rongis piduplatsile ja peetakse sääj ühendet kooride poolt kontserti, mille vahel pidukõnedega esinevad õp. Hurt, cand. theol. R. Kallas ja prof. Aspelin Soomest. Kui kontserdi eeskava vaadelda, siis leiame, et ka sellel laulupidul, nagu esimestelgi, ikkagi Saksa muusika domineerivat osa mängis, sest Eesti helikunst oli sel ajal veel niivõrd väeti, et oma toodanguga eeskava jaoltki täita. Meie leiame eeskavas Eesti töödest ainult Hermann'i „Minge üles mägedele“, Kappeli „Laulgem“ ja „Õöpik“, Kuni-jeidi „Sind surmani“ ja Jannseni „Nüüd üles vene alamad“. Teisel päeval oli kontsert üksikute laulu- ja mängukooride poolt. Lõpu poole tõuseb piduliste vaimustus kõrgema tipuni. Ohtul, pääle avaliku pidu lõpetamist jäävad pidulised veel kokku, et ülevas meeleolus jaanitule juures vanu rahvalaule laulda.

IV üleüldine laulupidu Tartus, 15. 16. ja 17. juunil 1891 a. Toimepaneja Eesti Kirjameeste Selts, tähtsam tegelane K. A. Hermann. Lauljaid 2600 ja mängijaid 600. Pasunakoore juhatab „muusikakooride isa“ D. O. Virkhaus, viiulikoore tema poeg H. Virkhaus, segakoore

K. A. Hermann, meestekoore Erlemann. Pääle selle juhatavad omi töid Fr. Saebelmann ja A. Läte. Pidul kõnelevad prof. Köhler ja Dr. Hermann. Rongikäigud, pidujumalateenistus, vaimulikud ja ilmalikud kontserdid ja võidulaulmine.

Auhinnamõistjad: Miina Hermann, K. Türrpuu, mõlemad Erlemannid, Fr. Saebelmann ja Dr. Hermann.

Võidulaulmisel saavad auhinnad — segakooridest: I — Polli Peraküla, II — Viljandi „Koidu“, III — Iisaku; meestekooridest. I — Jüri kihelkonna, II — Aruküla (Harjumaalt) ja III — Maarja-Magdaleena; pasunakooridest: I — Iisaku, II Holstre ja III — Jõhvi pasunakoor. Kuna senistel laulupidudel pääsjalikult meestekoorid tegutsevad (segakoorid tekkisid hiljem), esines sellel pidul esimest korda ühiskooridest moodustet suurem segakoor; ka lauldi esimest korda laulusi, mis kahele koorile seatud, nagu Rõõmule, Pidulaul, Väravad säravad.

V üleüldine laulupidu. Eesti rahva 75 aasta juubeli tänu laulupidu a. 1894 Tartus 18.—20. juunini.

Toimepandud Vanemuise ja Tartu Käsitöölise Seltsi poolt. Pidukomitee president Tartu linna-pää Dr. V. v. Back, asjatöimetajaks presidendiks oli Dr. H. Koppel, kirjatöimetajaks Cand. Jaan Tõnisson, kassameistriks G. Goldmann. Pidutegelasi oli umbes 6000 ümber — arv, mis seni-sed pidud üle löi.

Kontsertide juhatajad Virkhaus, Kappel, Türrpuu ja Hermann.

I auhinna saivad Riia Imanta segakoor, Viljandi meestekoor ja Holstre mängukoor. II ja III auhinna saajad olid Põltsamaa, Tallinna Kaarli, Vaalu, Kilingi Nõmme, Tartu Maarja, Iisaku, Lähte, Vana Tännasilma, Rõngu ja Tudulinna koorid. Jällegi suur vaimustus ja ülev meeleolu. Nende ridade kirjutajal on lapsepõlve mälestusse heledamate momentidena jäänud ka need ajad, kus ta IV ja V laulupidule minejaid 7 ja 10 aastase poisikesena saatis. Milline rõõm ja nooreks saamine mängis nende palgil, kui nad läksid, ja milline värskus ja huvi neid täitis, kui nad tagasi tulid. Veel kaua aega pääle selle kõneldi neid lugusid, ja need lood on ilusamad lapsepõlve mälestused.

VI üleüldine ja II Tallinna laulupidu oli 8., 9. ja 10. juunil 1896 a. Toimepanejad

Estoonia ja Lootuse Selts. Ka siin oli 6000 tegelase ümber. Juhatajad jällegi Kappel, Türipuu, Hermann, Virkhaus.

VII laulupidust, mis 1910 a. juuni kuul Tallinnas ära peeti ja uus Estoonia teatri maja nurgakivi panemisega ühenduses oli, ei hakka meie ruumipuudusel pikemalt juttu tegema. On see vististe kõigil veel meeles, sest oma tegelaste poolest oli ta kaugelt suurem, kui endised, ja temast võtsid vististe pea kõik meie muusika nautijad osa.

* * *

Nõnda protokolleerivad kuivad faktid endiste laulupidude puhul tekkinud rahvuspühade vaimustust, mis alateadlikult selleks oli sihit, et ärkamisaja ideaale edasi arendada ja — võib olla — kunagi — lõpule viia. Nüüd on see lõpu-siht suuremal määral ja ennem kätte jõudnud, kui ärkamisaja prohvetid vast unistada võisid.

Hauda on varisenud pea kõik tolleaegsed tegelased, selle rahvuslase koidu aja idealistlikud rahvapojad. Au nende põrmule. Teised põlved on päälle kasvanud. Kas jätkub neil püsivust ja jõudu, et ärkamisaja ideaalide astjasse uut kultuuri kunsti humaansuse õli valades, neid uusi ideaale, millest meie rahvas praegusel ajal küll õieti vähe hoolib, sellele rahvale külgepookida, seda rahvast nende uute ideaalidega samuti vaimustada ja kaasa tõmmata, nagu seda ärkamisaja tegelased omal ajal omas sihis tegid?

Juhan Aavik.

Tulevase laulupeo puhul.

Tulevane Tallinna laulupidu ja selle eeskava on mitmeti nurinat sünnitanud iseäranis muusikerite ringis. Pääpõhjus seisab just selles, et laulupeo korraldajad meie muusikalisest — ühtlasi ka poliitilisest — seisukorrast küllalt hästi aru ei saa ja asjaolusid hinnata ei oska. Siin ei mõtle ma korraldajatena mitte muusikerite peret, kes küll ametlikult sellena näib, vaid asja eesotsas seisvaid monarhe. Need juhtivad jõud on igatahes nii kaugelt läinud, et paljud kongressist osavõtjad muusikerid korraldustöödest kibedusega

loobunud on ning usu ettevõtte tõelisse kordaminekusse kaotanud.

Jälgides neid põhimõtteid, mis end ilmutavad eeltööde kaudu, tundub laulupeo korraldamises puuduvat peaaegu igasugune teine siht päälle rahvahulkade koondamise „päälinna“ vaatama, hoolitsedes ühtlasi ka lõbusa ajaviite ning vahelduste eest ekskursioonis. Kes aga asja kunstilisest ja pooliitilisest seisukohast õieti hinnata suudab, see peab tunnistama, et ettevõtte silmapilgu ülesannate kõrgusel ei seisa ning meile kultuurilmas tempo kaotost tähendab. Igatahes oleks aeg esineda muusikanädalaga, mis annaks tõelise ülevaate meie muusikast ja oleks huvitav ka kunstilisest küljest. Seega oleks pidanud eeskavas aset leidma just paremad helitööd ja niihästi instrumentaalsed kui vokaalsed. Praegune a capella kokkusäade on aga ettevõtte paroodia ning jääb isegi 1910 a. laulupeost taha. Meie teame, et seda asjaolu ei ajanappusega ega ka mõnesuguste teiste kaaluvamate põhjustega vabandada ei saa, vaid et asjas juhtivale kohale on tikkunud isikud, kes säält koguniste kaugemal oleksid pidanud seisma.

Et sarnased pidustused mitte iga päev ei kordu, sellepärast peavad nad nõuete kõrgusel seisma.

Eduard Visnapuu.

Peeter Süda.

(† 3. VIII. 1920.)

Peeter Süda on Saaremaalt pärit. Ta sündis 30. (18.) jaanuaril 1883 a. Kihelkonnal, kus ta vanematel talu oli. Esimese muusikalise hariduse sai ta kodus iseõppimise teel oma kodusel orelil. Aastal 1902 astus Süda Peterburi konservatooriumi, kus ta orelimängu ja komponeerimist õppis. Ta oli üks parematest organistest, mitte ainult meil Eestis, vaid üleüldse, mida päälle teiste ka Läti helilooja prof. Vihtol iseäranis kujukalt tunnistas, päälle Süda orelil lõpueksami, kui ta konservatooriumis vaimustatult oma vormi-klassi tuli ja kadunud eeskujuks käskis võtta, kui meie professori herrale omi sepitsetud töid ette „kangu-

tasime“. „Vaadake“ — umbes nii lausus ta — „kuidas Süda raskustest üle libiseb, kuidas ta kolme manuaali, pedaali, hulga registrite ja kombinatsiooniga nii osavasti opereerib, kuidas ta käed nii soravalt üle klahvide libisevad, et oreli-mäng tema käes „mängides“ läheb.“ —

Olles Louis Homiliuse õpilane, omandas Süda temalt pääasjalikult klassikalise repertuaari ja mängimisstiili. Kuid päale Homiliuse oli Süda veel mõned aastad ka prof. Hanschin'i õpilane, kellelt ta iseäranis uuema muusika alal virtuositeedis, registreerimises, üldse oreli efektide maitserikkas käsitamises palju omandas. Nii sai ta oreli õige põhjaliku, mitmekülgse kooli, mida ta pärastpoole oma isiklise maitsega, mis puhas ja peen, õige mitmekülgsete varjunditega süvendas ja laiendas. Kahjuks laskis ta ennast vähe kuulda. Tema iseäraline, üksildusse kalduv iseloom ei armastanud nähtavasti kontserdi ärevust ega sellega kaasaskäivaid sekeldusi.

Omas kitsas kambris võis ta tundide, isegi päevade kaupa — tihti söömata olles — uusi helitöid uurida, neid sagedasti klaveri puudusel ainult lugemisega maitseades. Selleks oli tal palju huvi ja püsivust, kuna praktiline muusikatöö teda kunagi suuremalt huvitada pole suutnud.

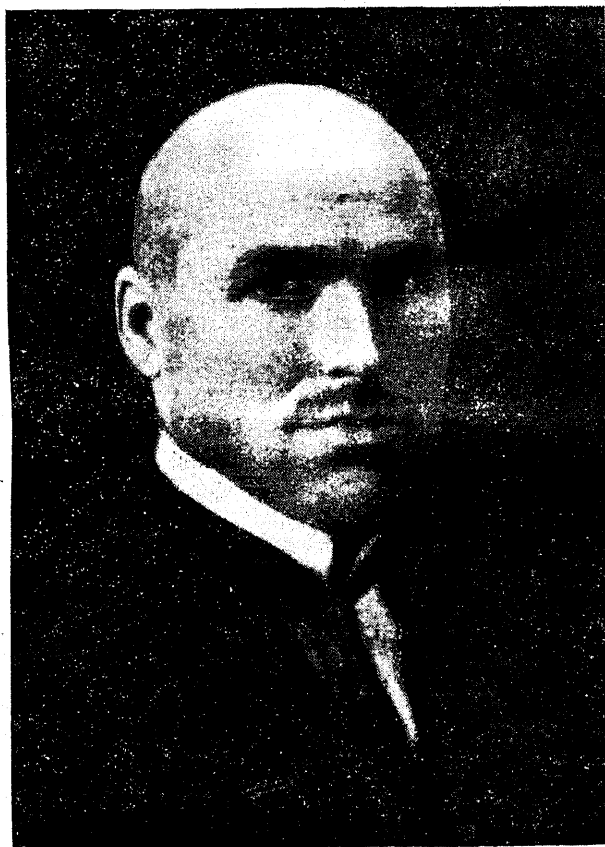
Ei olnud ta ka kunagi ainelises külluses, vaid just vastupidi, kuid oli siiski toime saanud sellega, et omast piskust ajajooksul rikkaliku, mitmekülgse muusika biblioteegi oli võinud soetada, mis tal läbiuuritud oli ja mis oma mõju tema muusikalise ilmavaate päale avaldamata ei võinud jätta.

Need vähesed korrad, kus ta Estonia kontsertidel esines, on ainult väikene osa sellest, mis ta oleks võinud oreli alal pakkuda.

Et Süda hingelaad pikaldase loomuga oli, siis ilmutas ta ennast ka komponeerimise alal vähemal määral, kui seda tema annete ja võimise poolest loota võis. Ses suhtes võiks teda Liadov'iga võrrelda. Kuid heliloomise alal olid Südal kahtlemata hääd eeldused, sest ta oli ka selles põhjaliku kooli saanud prof. Solovjev'i ja Vihitol'i juures.

Iseäralist huvi pakkus temale polifooniline stiil ja selles oli ta meister. Tema kontrapunkt oli loogiline, sisemisest temaatilisest arenemisest väljakasvav. Need olid meistrifugad, mis ta konservatooriumis olles kirjutas. Ühtlasi tundis ta suurt

huvi ka uuema muusika vastu ja harmoonilised ülesleidused pakkusid talle, võib olla, sama naudivut, kui kõige teravamõttelisemad, õnnestanud kontrapunktilised kombinatsioonid. Nende mõlema külje õnnelikku sulatist võib tema töödes märgata, millest viimane vast siiski kandvam on. Siia juurde oleks tingimata seganenud veel osa Eesti rahvaviisi elementi, kui ka tüübilist saarlase tusedust ja monumentaalset rahu.

Peeter Süda †.

Foto Parikas

Kandva polifoonilise põhja, tihe-da, kuid läbipaistva tugeva harmoonilise elemendi, osalise rahvuslilise ilme ja tuntava individuaalse noodiga selgejooneline arhitektoonika — umbes sarnaseks oleks Süda produktsiooni kujundanud ta muusa. Eesti Reger'iks oleks see mees saanud. Halastamata surm tõmbas aga kõigest sellest kriipsu läbi. Süda produktsioon ei olnud suur. Tema vaatlev iseloom ei annud küllalt sagedasti tõuget võimiste väljendamiseks.

Süda loomingust on järele jäänud süit orele neljas jaos, prelüüd ja fuuga g- moll, largo e- duur orele, mõned soolo ja koorilaulud, milledest „Lina kakken likes saie“ laialt tuttav, ja vististe õige mitmed lõpetamata käsikirjad.

Saatuslikult ja ootamata — kõige paremas mehe- ja töö eas varises see andeline inimene surmale, Eesti muusikale suurt kaotust tuues.

Tema puhas hing olgu meile pühaks mälestuseks ja eeskujuks.

Juhan Aavik.

Algkooli laulmise õpekava ja ta seletuskiri

Haridusministeeriumi väljaandes 1921. a.

Algkooli laulmise õpekava on oma seletuskirjaga sedavõrd lahutamata seotud, et neid üksikult arvustama hakates tuleks kordamisi, mis otstarbetud ja soovimata, sellepärast käsitame neid paralleelselt.

Häälte proovimine.

„Esimesel laulutunnil katsugu õpetaja laste hääled läbi, s. t., kontrollleerigu iga üksiku kuulmist.“ (Minu sõrendus. D. O) Nii lausub sõnasõnalt seletuskiri.

Hakata siin seletama, et kuulmine ja hääkaks iseseisvat mõistet on, tähendaks minu meelest lahtise ukse sisse murdmist, sest kahtlen, et pääle seletuskirja kokkusäädjate veel teisi isikuid leiduks, kes arvavad, et hää ja kuulmine ühte ja sedasama tähendab. On ju igapäevane tõde, et sel ehk teisel isikul kõlav hää on, kuid puudub kuulmine. Ehk on jälle hää ja kuulmine, kuid puudub oskus häält kuulmise alla painutada.

Algada seletuskirja niisuguse vassinguga võivad ainult võhikud muusikas ja mitte tegelikud lauluõpetajad.

Võtame hääle proovimise üksikult. Kohe tekib küsimus, milleks seda tarvis läheb? Õpekava tunnistab kahe häälist laulu alles II aastal. Hakata aga 8—9 a. laste kuulmist kontrollleerima, mis kuni 75% väljaarenemata on ja pääle mõne üksiku

heli neid tõrgub jälgimast, tähendaks lastele esimesest tunnist pääle laulmist juba vastikuks teha. See vist on selleks välja mõeldud, et võimaldada, nagu see mõnel pool pruugiks on, õpetajale mitte terve klassiga, vaid arvu poolest väikse lauljate grupiga tööd teha, kuna suurem hulk selle võttega terveks eluajaks „sokukesteks“ jääma on määratud. Seletuskiri manitseb küll targu tagant järgi: „Ärgu neid kohe kõrvale heidetagu.“

Südameta oleks küll see lauluõpetaja, kes selle seletuskirja järele hakaks toimetama.

Palju ratsionaalsem oleks olnud seletuskirja algada, et esimesel tunnil laste laulu võimise ja kuulmise arendamise käiku algades õpetaja neile üht heli, näit. c' seni ette mängib ja laulab, kuni kõik õppurid enam-vähem rahuloldavalt teda kooris ja üksikult korrata suudavad. On üks heli rahuloldavalt tabatud, siis võiks helide hulka kindlas järjekorras ja kokkukõlas tabamise resultaati dega kuni tetrachordini plus diazeuxiline toon C-duuris viia. Niisuguste vokaliiside laulmine puhta kvindi ulatuses ja kuulamise diktaat samas ulatuses garanteeriks meile hoopis vastupidised tagajärjed. Nii toimetades annaks õpetaja tervele klassile laulmise ja kuulmise arenemise võimaluse.

Harilikult kõrvale heidetute hulgas tuleb absoluut ilma muusikalise kuulmiseta isikuid 1—2% ette, teised 98—99% on nõnda nimetud väljaarenemata kuulmisega, kelledest süstemaatiliste harjutuste abil veel väga häid muusikamehi tulevikus võib tulla.

Esimese kl. (aasta) laulu õpekavale tuleks tingimata veel juurde lisada nootide ja võtmete kirjutamise õppimine II poolaastal.

Laulude valik.

„Laulude valiku asjus pandagu tähele, et 1) viis lihtne, s. t., et ta ei ulataks võimalikult mitte ülespoole „d“ ega allapoole „c“. (Minu sõrendus. D. O) Siin tuleks küll seletuskirja kokkusäädjaid tänada 8—9 a. laste ülesleidmise eest, kes väikse oktaavi alumistel toonidel laulda suudavad.

Natukenegegi korrektsemalt, mu herrad, ja järgmine kord, kui jälle niisuguse „töö“ kallale asute, siis võtke vaevaks Pusõrevski muusika algõpetus (ilmund Kasemetsa tõlkes) läbi sorida, siis ei tuleks õpetajatel teie eest enam nii punastada.

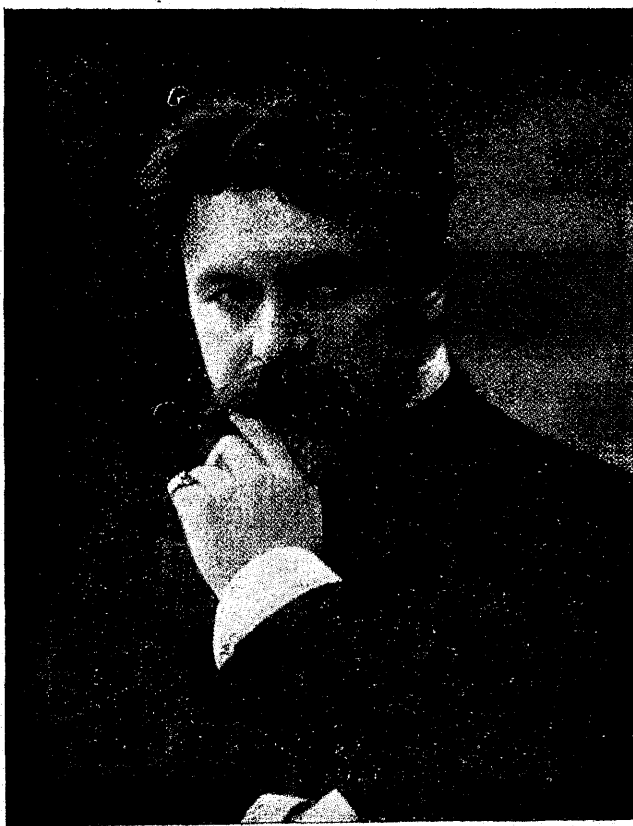
2) „laulude sõnad olgu lapsele täiesti arusaadavad.“ (Minu sõrendus. D. O). I kl. laulude nimestikus leiame nr. 2 all „Vastlad“, „Täna liugu laseme“. Kuidas tuleb seda võtet pädagoogiliselt nimetada, kus talve lõppu kujutavaid laule sunnitakse lapsi sügise algusel laulma? Vist niisuguseks, „mida lapsed rõõmuga laulaksid“.

Laulude nimestikku iseloomustavad niisugused muusika ja keelevastased rõhud, nagu: „rohugä, vaadata, seletä (Meil aiäärne tänavas) j. t. ette tulevad. Parem juba jätta vabadus igäühele oma maitse ja teadmiste järele toimetada.

„Laulude valiku“ päälkirja all leiame ka veel niisuguse lause: „Õpetaja muretsegu äga ka selle eest, et ta lauluklassi astudes enesega mingisugust tuska kaasa ei viiks.“ Kuidas see vaga manitsus laulude valikuga seotud on, jääb küll seletuskirja kokkusäädjate loogika saladuseks.

(Järgneb).

Dionyssi Orgussar.

Prof. Arthur Nikisch

† 24. jaanuaril 1922.

Muusika pädagoogika.

Üldiselt võrreldes teiste aladega on muusika kaunis arenematta. Sarnase arenemattuse pääpõhjus seisab just selles, et muusikalised nähtused peaaegu terves ulatuses baseerivad tunnetel. Iseäranis õnnetu sarnase vaatekoha tõttu on muusika teooria seisukord, esinedes nii ütelda, praktiliste kogemuste varal ettenähtud reeglitena, ühesugusel arenemisastmel vanarahva ilmatarkusega. See-suguse ilmatarkuse laadilise, põhjalikuma teoreetilise kontrollita muusika käsitamise tagajärjel on tekkinud ning tugevasti sisse juurdunud haiglased nähtused, nagu seda on praegune minöör. Käesoleva artikli ülesanne ei ole minööri teooriat ligemalt harutada, vaid esitada üldiseid nõudeid muusika teooria arendamiseks. Muusika teooria õpetamine, vastavalt praeguste valitsevate vaadetega, sünnib sarnasel teel, et vist mitte ükski õppiia individuaalset survet ning üleliigseid takistusi tundmata teoreetilisest koolist läbi ei tule, ega loomingulle anduda ei saa, ning alles suurema võitluse järele oma tee leiab. Paljud äga ei leiagi seda, vaid satuvad otsimises eksiteele ehk kaotavad usu. Kui vaatame harmoonia õpetuses neid põhjendamatta reeglisid, siis näeme, et nad loominguks mingisugust pinda ei valmista, vaid koguniste vastuoksa halvavalt mõjuvad. Mis mõte on õieti sarnasel õpeviisil, kus seletetakse, et harmoonias ühele teatud astmele peab järgnema see või teine aste, ehk et üks järjestik on ilus ja teine inetu. Iseenesest võivad ju mõnedki näpunäited loogilisel alusel seista, kuid põhjenduste puudus võtab neilt tõsise tähenduse ning muudab õppimise ühel huvitavamal alal tüütuks reeglite tuupimiseks, mis mingisugust kasu ei too. Kui pidada silmas veel seda pädagoogilist moraalset kahju, mis on tingit teooria ja loova muusika vastoludest, siis võib julgesti ütelda, et ala põhjalikku revideerimist nõuab. Teooria ei tohi mitte piirduda kõlaliste kombinatsioonide ja järjestikkude üleslugemisega, vaid ta peab õppiijat tutvustama muusika põhi-elementidega ning nende elementide varal nähtuste seletamisele asuma. On õppiijalle sel teel rea seletet nähtuste kaudu muusika loogika ja psükoloogiline külg mõistetavaks saanud, siis jääb ta analüüsi võimalisena igal ajal oma tunnete pere-meheks. On ju arvämisi, mis tõendavad, et muusikas ainuüksi tunded peavad valitsema, ning muu

kõik on üleaarne. Kahjatseme väga neid mõtteosalisi, sest tunded üksinda ei sünnita veel kunsti, vaid tõsise kunsti loovad tunded ainult terava mõistuse kontrolli all. Sarnast kontrolli ei eelda aga praegune teooria mitte, sest et tal igasugune alus puudub muusika elementide seesmise ning tunnete suhtelise tasakaalu hoidmiseks. Et tasakaal ainult mõeldav on elementide põhjaliku tundmise juures, seepärast peaks rohkem tähelepanu pöördama nende analüüsimisele; iseäranis tahaksin siin kohal aga allakriipsutada kõlalist analüüsi tähtsust.

Eduard Visnapuu.

Muusikalise kasvatuse tarvidus sotsiaal-eeetilistel põhjustel.

Ehk küll muusikakultuur võrdlemisi kõrge astmeni on arenenud, siis on see ainult teatava väikse ringi jaoks, ja ei ole mitte kogu rahva kohta maksev. Sellegi päale vaatamata on muusika hariduse tarvidus omad juured ka lihtrahva seas kaugele ajanud, sest vähe on vanemaid leida, kellede lapsed mingit mänguriista ei mängi või laulu tundisid ei võta. Alama kihi rahva juures on muidugi tarvitusel suuremalt osalt kas gittar või viul. Nõnda nimetatud „paremad“ perekonnad muretsevad oma lastele juba klaveri. Sellega ei taha iga vanem oma lapsest mitte mõnda muusikeri saada, vaid esimene soov on, et võersile tulnud tuttavatele natuke lauamuusikat teha, ning peaaegu ikka kõlavad ainult tuttavad laulukesed ehk opereti lõõknumbrid. Selle juures on muidugi see asi silmatorkav, et suuremalt jaolt noodi riulitel enamasti kerged, sisuta helipalad leiduvad ehk kõige paremal korral mõni klaveri-õpetus, nagu „Damm“. Muidugi ei seisa põhjus selles hinnas, mis halvemad, kergesisulised noodid maksavad, vaid maitstes, mida paljud klaveri ja viuli-, ehk mõne teise mänguriista õpetajad lastele on sisse kasvatanud enese positiivse muusikalise hariduse ja õpetamise-viisi puudusel.

Kõige lihtsamaks ja laialt tarvitusele võetud abinõuks „koduse muusika“ saamiseks on grammo-

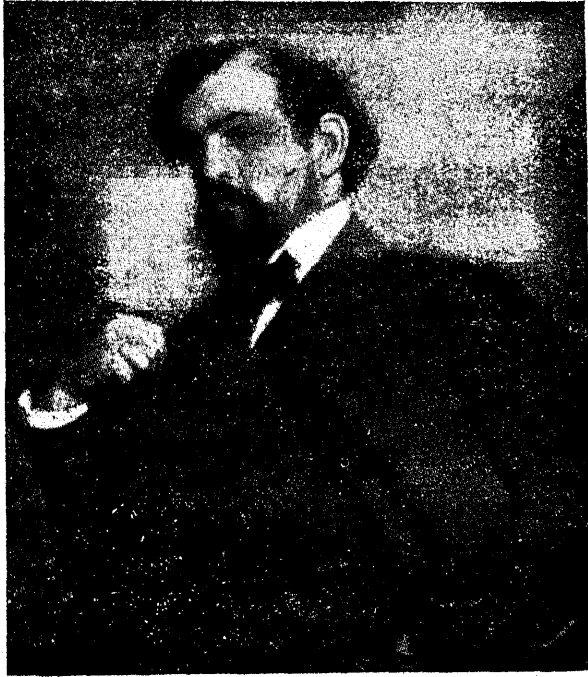
foon. Siin võib kõiki kuulda saada: sõjaväe orkestrit, xylophooni soolosisid, kupleesid, koraale, koorilaule j. n. e. See mänguriist aga pakub harilikult ikka kõige tühisemat, mis muusikalise hariduse päale tarvilikku kasvatuslist mõju ei avalda, vaid ajab neidsamu juuri, mis kerge-sisuline klaveriliteratuuri ja opereti lõõknumbrid, millel positiivse muusikaga mingit ühist ei ole.

Opereti muusika leiab kinematograafis suurt poolehoidu ja tarvidust. Siin on tema ülesanne allakriipsutada sentimentaalseid ja ka pikantseid kinodraama külgesid.

Nagu grammofooni, nii ka kinematograafi juures pakkus huvitust kõige päält tehniline probleem, kuid see huvi ei võinud kaua kesta. Draama või lustmängu aine pidi ainult tõmbama ja kõdistama: kõik pidi, nõnda ütelda, „sensatsioon“ olema. — Päälkirjad trükiti silmatorkavalt ja pidid ka südamesse torkavad olema, nagu: Üldsel soovil veel ainult 3 päeva! Patulangemine. Suur kombekomöödia ühe. töölisetütre elust, 900 m. pikk, kestab tund aega. Selle laadilisi kuulutusi võib sadade kaupa üleslugeda. Kõik on sellega, et rohkem publikumi külge tõmmata. Mõne draama päälkirjale lisatakse juurde: ainult täiskasvanutele. Kuid sagedasti võib noori kasvanikke tosinate kaupa etendusel näha. Siin saab siis muu seas ka tunne hää muusika vastu täiesti halvatud. Sagedasti võib koolis lapsi leida, kes näit. mõne pala kohta Schumanni „Noorusalbumist“ ütlevad, et see olla mõni draama laul; s. t. laps on kuulnud seda kinematograafis ühe draama saatemuusikana. Ainult halva kasvatuse kestev mõju võib seda lapse hingesse asetada. Mis kinematograaf ettevalmistab, seda jätkab hoolega omalt poolt tantsumuusika ja operett.

Praeguse aja operettides mängib muusika samasugust sekundäärset tähtsust, kui kinematograafideski. Aine, mis pikant ja kõdistav, seisab keskpunktis. Muusika annab temale siis kunstilise olemasolu varju. Kui mängitakse vast Ibseni „Tontisid“, ehk Goethe „Egmonti“ Beethoveni muusikaga, siis on teater tühi. Etendakse aga „Ring ümber armastuse“, või „Vürstilaps“, siis on kindlasti saal välja müüdnud. Ja sagedasti on märgata, et ikka naissugu suuremal arvul on esitatud, kuna aga just tema, kelle pääl rahva tulevik saisab, peaks terve ja ilusa tunde kasvatuse eest hoolt kandma. Igatahes on väga

tarvilik, et lapsed tõsist muusikalist kasvatust saaksid käsikäes kujutava kunsti ja kirjandusega, ja mitte ainult tantsu ning labase opereti muusikaga enese aega ei raiskaks.

Claude Debussy.

Muusika Lätis.

(Järg.)

Volmaris töötab edukalt Kirpiti muusikakool, sennini riigi subsiidiumiga: edaspidi loodetakse kohase juhatuse koosseisuga tööd hääde tagajärgedega jätkata. Miitavis kutsus Läti Kultuura Selts rahvakonservatooriumi ellu, milles töö alles hiljuti algas. Liibavis on eramuusikakool.

Kultuurafond, mille moodustab lisamaks raudtee piletite päält, kino etenduste protsendid jne., on aidanud sagedasti arenevaid kui ka loovaid muusikerisi. Nii said ühekordse stipendiumi Vihtol, Kalnin, mitmekordse abiraha hall, raskesti haige Andres Jurjan, abiraha uute helitööde väljaandmiseks Melugailis, Adam Ore, väljamaa stipendiumid — Reiter (2 suve), väljapaistev viulitalent Arved Norits ja Tartus tuntud cellist Ohsolin;

mõlemad jätkavad praegu õppimist väljamaal; päälesee saavad paar konservatoristi kuuabiraha.

Haridusministeeriumi juurde asutatud muusika osakond peab kogu muusikaelu juhtima, muusikakoolisi revideerima j. n. e. Osakonna juurde kavatsesi kokkukutsuda muusikanõukogu, mida aga sennini teha pole suudetud.

Taschkendist tuli Melugailis, asutas laulukoori ja andis sellega terve rea kontserte, kus ette kanti rahvalaule M. stiililises harmonisatsioonis; laulud on kahjuks liig vähe originaalsed, mis on muidugi suureks miinuseks Melugailisile, rahvuslase sihi austajale. Reiteri erakoor andis ka kontserte kuid programm seisis koos ainult vanadest lauludest, ehk küll praegune muusikakirjandus hulga uusi töid sisaldab. Ettenähtud olid ka külaskäigud Soome- ja Leedumaale, kuid need ei läinud rahalistel põhjustel korda.

Värsket elu töid Tärnpuu ja Viiburi meestekoori kontserdid.

Seesugused vastastikused külaskäigud peaksid tõesti sagedamini korduma. Nad mõjuksid väga ergutavalt. Ma ei tahaks enam Läti ja teiste solistide kontsertidest kõnelda, vaid lõpetaksin oma aruande veel tagasisivaatega Läti natsionaalmuusika pääle.

Üks suurematest muusikalistest sündmustest oli Medini ooperi „Tuli ja õõ“ lavastus, töö mis kaks õhtut täitis. Rasketel tingimistel sündis see helitöö ja tema autor — pea ainult autodidakt — tegi sellega määratu talendi proovi ära. Selles suures töös, mis hiilgavalt instrumenteeritud, täis tõsist ooperimuusikat, leidub ka natsionaalelementi. Kui täisverd muusiker on ta kirjutanud oma töö suurejooneliselt, kuigi mitte alati seda silmaspidades, et motiivide ja materjaali läbitöötamine täit omapärasust ei sisalda. Medini järgmises käesolevas töös „Jumalad ja inimesed“, mis paremate olukordade ja tingimiste all saab ilmuma, võib oodata teisi tooniseid, mis paremini individuaalseid ja natsionaalelemente esile toob. Ooperi lavastus oli suurepäraline; dekoratsioon, kostüümid ja tegelased võistlesivad enda keskel. Medini on varemalt ka ühe sinfoonia ja laule kirjutanud, kuid, nagu näha, kaldub tema võime ikka suurte vormide loomise poole. Rea soololaule ilmutas Vihtol oma sulest; rõõmustav on näha, kuidas see komponist ära ei väsi uusi teesid käimast. Aastate eest ilmunud 100 rahvalaulule tulid jällegi 100

juurde, niisamuti peenelt läbitöötatud; saksakeelse tõlke tõttu on nad kaugele üle Läti piiri laiali valgunud. Veel andis Vihtol 5 rahvalaulu (soolo) orkestri kaasmänguga ja uued klaverivariatsioonid välja. Nendes 5. rahvalaulus on Vihtol niipalju ilusaid harmoonilisi, rütmilisi ja koloristlisi momente üles seadnud, et neid alati igal pool tarvitatakse. Variatsioonid kujutavad teatavas mõttes Riia konservatooriumi pianistide portreesid; helilooja karakteriseerib kõiki pianiste. Suur töö on brillant ja tänuolik, seejuures ikkagi sisukas. Mõlemad teoksed on ilmunud Leipzigis Belaieffi väljaandel. Soolo laule andsid veel Abele ja Kalnin välja; esimene neist on uue prantsuse kooli austaja. Koori laulud ilmusid Melugailisi sulest. Rikkaliku koori kogu täiesti uute lauludega andis Muusikavalitsus välja. Kogu sisaldab hiilgavaid, suuremaid helitöid Vihtoli ja Jurjani sulest; iseäranis huvitavad muu seas Sahliti koorilaulud, kes ka kooriliteratuuris parajat modern sihti austab. Sagedasti ettetulevad põikhelid (Querstand) ja modulatsioonid peletavad harjumata koorid enesest eemale.

Läti muusika ajakiri „Latvju musika“ kaotas mõne kuu vanaduses omad tiivad. Aja puuduse tõttu ei saanud läti muusikerid mitte kaasa aidata, ja pikad artiklid puht-pädagoogiliste küsimuste üle rahvakoolis ei suutnud laiemat lugejate ringi enese ümber koguda, mille põhjusel ka ajakiri seisma jäi.

A. Kalnin.

Operett.

Opereti ajalooline arenemiskäik pakub enesest õige palju huvitavat ja annab võimaluse endise ja praeguse aja operette võrrelda: kuidas operett sündis, kuidas ta selleks sai, mis ta oli ja mis ta praegust on. Operett on prantsuse keele sõna. Esimesed tööd, mis seda nime kandsivad, ei olnud operetid praeguse aja mõistes. 18. aastasajal tähendas „väike ooper“ laulumängu, s. o. ühevaatuslist kerget, lõbusa sisulist näitemängu muusikaga. Praegune operett on 19. aastasaja II poole vili. Kuna Itaalia ja Saksamaa selle nimega prantsuse keelest omandasid, kutsuti aga

Prantsusmaal sellelaadilisi teokseid „opéras bouffes“. Jaques Offenbach, opereti (sõna täies mõttes) looja ja täiusele viija, leidis Hervé's tähelepanu väärilise eelkäija. Hervé sai kuulsaks oma „Mamsell Nitouche'ga“. Operett tekkis ühelt poolt lustmängust ja teiselt poolt koomilisest ooperist, mille alal prantsuse helilooja Auber j. t. töid lõivad, mis osalt opereti laadi kandsivad. Õieti oli operett lihtsalt ooperi stiili väiksem kuju. Et tekst rohkem satüüriline oli, siis pidi ka muusika paroodilist mõju avaldama.

Pariisi operett oli ühiselulise ja poliitilise olukorra peegeldajaks ja suure Meyerbeeri ooperi pilkajaks. Laulu ja paroodiliste aariate ja kooslaulude (ensemble) kõrval seisis ka tants. Algukses pidi operett õige piiratud abinõudega kuulajate ette ilmuma, nagu väikse, nõrga kokkusäädalise orkestriga, mis vaevalt kaasa mängida suutis. Kuid algatud asi hakkas peagi õitsele puhkema. Hervé ja Offenbach lõivad iseloomulisi ja kunstiväärtuslisi töid. Need olid täisverd muusikerid, kes mitte võimise puuduse pärast opereti kallale töösse ei astunud. Prantsuse heliloojatest sellel alal oleks nimetada veel Planquette („Kornéville kellade“ looja), Lecoq'i, Audran'i ja sakslaste seast viisirikast Fr. Suppé'd. Need mehed leidsid uue ilma üles. Missugust muusikalist nalja voolas nende helitöödest välja, mis sugused väärtuslised kujud ilmusid näitelavale; kuidas oskasid need karikaturistid elu pakatama panna ja tüüpisid kujutada! Kas ei ole Offenbach üks suurematest satüürikeritest ja kas ei ole tema tööd ühe kultuuri ajajärgu pilt? Pääasi oli sel ajal, et opereti meistrid dramaatikeriteks jäivad. Nad ei rahuldanud ennast sellega, et ainult lustilisi viisisid luua, vaid nende muusika pidi olukorrast ja tegevuse iseloomudest välja voolama, ka säääl, kus muusika tantsu teenistusesse astus. See on õieti põhjus, mis praeguse opereti endisest eraldab.

Pariisist läks see vool Wiini edasi. Offenbach ise soovitas Johann Strauss'ile (valtserte kuningale) operetiga katset teha. Varsti tekkis Wiini opereti loojate kool. Juba algusest päle hakkas ka saksa operett oma iseloomu kandma. Ehk küll poliitiline ja seltskondline satüür neis maad ei leidnud, siiski olid esimesed saksa opereti esitajad mitte ainult humooririkkad heliloojad, vaid ka dramaatikerid, sõna tõsisel mõttes. Tekstis,

mis nad enestele välja valisid, oli tegevust ja omapäraseid kujusid. Iseäranis peab seda Suppé'ist ütlema, kes kõige tähtsam nende seast oli, kes juba „Ilusas Galatheas“ silmapaistvast talendist hääd tunnistust andis, rääkimata veel satüürilise-paroodilise elemendiga „Boccaccio'ist“ ja „Fatinizta'ist“. Suppé järeltulejate seast on Karl Millocker tõsisem ja anderikkam operettide looja.

Kui opereti edenemise ajajärk juba õige suure hoo sisse sai, tekkis varsti paha vool silmapiirile. Opereti langemine algab, ja kahjuks juba Johann Straussiga. Liiga palju tõi see meister tantsu-elementi oma operettidesse ja varsti oli kõik, millest operett koosseisis, ainult tantsumuusika. Temale järeltegijad saivad juba nõnda kaugele, et Wiini valtser ainuvalitsejaks operetti jäi, ilma mingisuguse ühenduseeta dramaatilise tegevusega. Johann Strauss juures kattis seda puudust tema muusika genialiteet, kuid sellegi pärast lõppes siin operett.

Varsti ilmus opereti ilma veel üks tõuge, mis opereti komistuse teele lükkas. Sullivani „Mikado“ tõmbas Saksa näitelavad enese alla. See on pantomiimiliselt stiliseeritud operett. Seda ei mängita, vaid tantsitakse. Inglise madrustelaulud ja tantsud on siin kunstilisse õhkkonda Sullivani poolt viidud ja Jaapani elemendiga segatud. Et see stiil kogu ülesehitusega põhjendatud on, mõjub „Mikado“ ikkagi dramaatiliselt, ja see peenemaitsehelilooja teos kindlustas tema kuulsuse. Kuid see leidis halbu järeltegijaid, kes aga tantsu otsa näitelavale kuhjasid, ilma et see mingisuguse tegevusega käsikäes oleks käinud.

Uuema aja operett on omast rööpast koguni välja jooksnud. Midagi iseloomulist ei tooda esile. Needsamad efektid ja varjundusabinõud, ja selle juures veel kõige rohkem äratarvitatuud tuuakse ikka ja ikka nähtavale ja kuuldavale. Nagu teksti tegijad igavesti ärakulunud situatsioone ja kujusid kokku kirjutavad, ainult teisiti grupppeerides, nõnda samuti ei pane ka opereti heliloojad mingit rõhku iseärsuse ega omapärsuse päale, milles mõtet sees oleks. Nüüd seisab operett peaaegu ainult „lööknumbritest“ koos. Vahel harva on uvertüür ja lõpumuusika, finaali olemas, kuna kõik teine banaalne varietee eeskava on, millest ühtki dramaatlist sidet ei ole võimalik leida.

Juhan Simm.

Gustave Charpentier.

Muusika ala elukutsena.

Kes meist ei teaks küll „suurt rahvaste rändamist“ ülikooli I—II õpeaastal üliõpilaste seas: harilikult alatakse rändamist ikka arstiteaduse- või jälle keemia osakonnast ning lõpetetakse õigusteaduse-, kaubanduse- või metsaasjanduse osakonnaga. Ning see pole sugugi ime: keskkooli lõpetajad nooredmehed ei ole kindlad oma tulevases tööala valikus, sest anne ja kalduvus ilmutab end hiljem, sagedasti alles meheas. Sel ajal on rändamisvõimalused juba olemas, noormees on täisealine, vaba igasuguseist vanemate ja eestkostjate kavatsusist. Teisiti on aga lugu — ning peabki olema — lastega. — Kuid sagedasti tekib juba lapseas huvi millegi vastu, ilmutab end anne. On nüüd vanemad jõukad ning märkavad lapse juures kalduvusi — vähemalt natukenegi huvi muusika vastu, siis on esimene tee — muusikakooli, sest ollakse meelitet, kui keegi imestab või kiidab lapse muusikaalsust ning annet. Ei imesta ja ei kiida üksnes muusikakooli õpetajad, — need närveerivad, tuubivad ning löövad viimaks käega,

sest tihti selgub, et isegi rahast rikkad on vaimumust vaesed. — Muidugi ei käi see kõikide kohta.

Sootu teistes oludes tuleb muusikat õppida neil, kellel puuduvad selleks tarvilikud summad. Tuleb õppida autodidaktina, või jälle otsida mõnd mätseeni, mis esimesest teest veel palju raskem.

Nagu eespool öeldud, ei ole vanematel midagi muusika õppimise vastu senni, kui muusika ala elukutseks pole muutunud. Niipea aga, kui seda on märgata, muutuvad asjaolud: kui paljudes muusikerite biograafiates loeme konfliktist vanematega; üteldakse poeg pärandusest lahti, katsutakse teda saata kusagile „meelt parandama“, manitsetakse ja noomitakse — ühe sõnaga nähakse kangekaelse poja laulatust seltskonna poolt rüvetet ja mahajäet muusikaga. Ning seejuures on muusika kindlasti kaasavarata, isegi mitte aktivõimuline, kuid . . . ilus! Poeg on noor, täis julgust ja elurõõmu, algab reisi valusal ja ilusal kibuvitsateel, jättes tähelepanematta sugulaste soovid ja manitsused, meelitused ning ähvardused.

See on harilik elu traagika, mis hoiab dilettantismi kammitsas terve rea ülihäid, andekaid muusikere, suledes neid kontsertsaali asemel kontorisse ja ärisse. Arusaadav, et seejuures ei saa tarvilikul määral välja areneda anne, ning muusika-eluga tarviliku kontakti puudusel sammaldub nooruse aade ja iha kaunis tihti täiesti; paremal juhtumisel on muusika ühe „armastaja“ või „harrastaja“ võrra rikkam . . .

Trööstiks kunstile jääb see, et kibuvitsateelt lahkuvad suuremalt osalt ikka need, kes pole enese pääle kindlad, kes huvitavad end kunstiga ainult ajutiselt, möödaminnes. Iseenesest mõista paraneb lahkumismomendist pääle nende bilans märksa, ning kunst pole kaotand midagi, mille järele leinata.

Nii on nendega, kes valivad omale alguses elukutseks muusika ala. Kuid muusikerite perest leiame terve rea üleilmlise kuulsusega nimesi, kes valmistasid end teisele elukutsele — isegi töötasid lühemat või pikemat aega teisel alal, kuid pühendasid end hiljem muusikalle. Millised põhjused seejuures mõõduandvad on olnud, pole väga tähtis. Kindel on ainult üks: intensiivne kalduvus muusika poole, mis ei saanud alguses täiesti avalduda või mille surus maha teatava ajani kellegi mõju. Seejuures kannatab muidugi esialgul valit elukutse, sest tegevus muusika alal

valdab kogu vaimuelu, iseäranis siis, kui tahetakse olla produktiivne. Tahtmata tuleb meelde César Cui (komponisti ja insheneri) 50 a. juubelipidustusel juhtund skertso, kus Cui ametivennad — inshenerid soovisid juubilarile nagu tusedalle muusikerile õnne, avaldasid lugupidamist ja imestust Cui muusikalise tegevuse kohta. Lihtsalt ning avalikult vastas neile Cui: „Kuid akadeemias sõimasite mind!“ . . . Igatahes olid neil sääl ka omad põhjused.

Lõppeks toon nende „kahe elukutsega“ kuulsuste nimestiku, kelle päälaks on olnud muusika. Nagu nimestikust näha, on neist suurim % akadeemilisest ringkonnast — juristid, medikud ning üliõpilased igasugustest osakondadest.

- Berlioz, Hector — stud. jur.
- Borodin, Aleksander — prof. med.
- Bruckner, Anton — kooliõpetaja.
- Bülov, Hans — jurist.
- Burmeister, Rich. — stud.
- Cornelius, Peeter — näitleja.
- Cui, César — inshener.
- Dvorshak, Anton — tapamaja omanik.
- Frank, César — stud.
- Genée, Richard — medicus.
- Glück, J. L. F. — pastor.
- Gura, Eugen, Dr. — maalikunstnik.
- Hausegger, Fr. — jurist.
- Heuberger, Rich. — inshener.
- Hildach, Eugen — inshener.
- Kéler-Béla — jurist.
- Kienzl, Vilhelm — Dr. phil.
- Kistler, Cyrill — kooliõpetaja.
- Kreutzer, Konradin — jurist.
- Lange, Gustav — kooliõpetaja.
- Ledebour, Karl — ohvitser.
- Loeve, Karl — theol.
- Lvoff, Aleks. — kindraladjutant.
- Marschner, Heinrich — jurist.
- Marx, A. B. Dr. — jurist.
- Mattheson, J. — riiginõunik.
- Mendelssohn, Arnold — jurist.
- Métra, J. L. O. — näitleja.
- Muck, K. Dr. — jurist.
- Nesvadba, Joseph — stud. phil.
- Ochs, Siegfried — stud. med.
- Panofka, Heinrich — jurist.
- Perosi, Luigi — preester.

Prochazka, Dr. — jurist.
 Raff, Joachim — õpetaja.
 Reinhard, A. — phil.
 Reissiger, G. G. — stud. theol.
 Resnicek, E. N. — jurist.
 Riccius, Aug. — stud. theol.
 Riemann, Hugo — Dr. jur. ja phil.
 Rimski-Korssakov, Nikolai — meriohviter.
 Rouge de l'Isle — ohviter.
 Schuch, Ernst — stud. jur.
 Schütz, Heinr. — stud. jur.
 Schytte, Ludv. — chem.
 Tartini, Giuseppe — jurist.
 Taubert, Ernst — stud. theol.
 Tichatschek, J. A. — stud. med.
 Tschaiikovski, P. I. — jurist.
 Vaccai, Nicolo — stud. jur.
 Van Dyk — stud. jur.
 Vogl, Heinrich — õpetaja.
 Vogler, (Abt. V.) — preester.
 Wagner, Richard — stud. phil.
 Vegelius, Martin — phil.
 Veingartner, Felix — stud.
 Verstovski, A. N. — riiginõunik.
 Vüllner, Fr. — Dr. phil.
 Zeller, Karl Dr. — õuenõunik.
 Zopff, Hermann — Dr. phil.
 Zumpe, Hermann — õpetaja.

Paljud nimetetuist on pühendand end täiesti muusikalle, mõned üksikud (Borodin, Cui jne.), kes tegutsesidki teisel alal, on sedavõrd üldiselt tuttavad, et neid ei saa milgi tingimisel süüdistada dilettantismis.

Juhan Zeiger.

A. Frankovski loengud uema muusika üle Tartus.

Esimene õhtu 2. veebruaril, 1922.

Üldine uema muusika karakteristik.

„Ei ole keegi kaasaeglastele prohvetiks“. Geenius-reformaatorid ja revolutsionäärid, kes avavad uued horitsondid ja lähevad oma rada, ei ole

kunagi lugupidamises kaasaeglaste juures, vaid nende mõistmine ja tunnustamine sünnib alles hiljem. Vana, kuid igavesti uut tõde — kaasaeglaste mõistmatust — on omal ajal tundnud Beethoven, Berlioz, Liszt, Wagner, ning see tõde kordub nüüdki Debussy, Ravel'i Schönberg'i, Skriaabini ja teistega. Minnes uuema muusika üldise karakteristikaga juurde, tähendas kõneleja ära selle iseäraldused: noodikirja üllatav keerulikkus uemate autorite juures, Kauge-Ida eksootilise harmoonia kasutamine, ülemhelide (Obertöne) ja alamhelide (Untertöne) tarvitamine, mitmekesisus ning vabadus vormis, mille tingib komponisti poeetiline kavatsus ja programm. Edasi valgustas kõneleja uuema muusika rütmi, meloodia ja harmoonia iseäraldusi: muutlik ja kapriisne rütm kriipsub alla varjundite ämaruse; meloodia aga — hinge ja tunnete algus — on kõrvalise tähendusega, tema asemelle astub läige ning külm mõistus oma harmooniliste elementidega. Üldist karakteristikat lõpetades puudutas kõneleja veel praeguse harmoonia mitmekesidust ja rikkust, mis võimaldab äärmiselt koloristilise heli-maali.

Esimesel loengul demonstreeriti prantslased:

Debussy.

Muusikaline impressionist, kelle iluõiste on loonud joone ja pildi, ning kelle kunsti ülesannetes esineb peen kujude poeesia. Karakteriseerides Debussy'd võrdles kõneleja tema muusikat Baudlaire'i, Mallarmé ja Verlaine'i, poeesiaga ja Monet, Degas, Cézanne'i ja Gouguin'i maalidega. Illustreerimiseks kanti ette järgmised Debussy helitööd: 1) „Libisev kuuvalgus kiriku varemetel“, 2) „Kellahelin läbi lehtede sahina“, 3) „Menestrell“ (karrikatuur), 4) „Lumistikus“, 5) „Tuul orus“, 6) „Mis nägi õhtu-tuul“ (mässava okeani tormipilt), milledest viimane korrati.

Charpentier.

Muusikaline realist, kes 1900 aastal terve Pariisi kihama pani oma muusikalise romaani „Louise'ga“, mis kujutab kehva kodaniku perekonnaelu ja karakterseid tüüpe boheemkonnast ning Pariisi proletariaadist. Ettekanti romaanist kaks pilti: „Pariisi äratamine“ ja „Õmbleja töökojas“.

Ravel.

Originaalne isik, kelle tööde kõlaline värvirikkus on eeskujuks olnud ja teed valmistanud futuristide julguselle ja dünaamiliste üleastumistele. Raveli loomingut võrdles kõneleja Barbés, ja Villers le l'Isle Adam'i poeesia ja Rops'i, Beardsley ning Toulouse Loutrec'i maaliga, nimetades seda Baudleaire'i „Kurjuse lillede“ saatanlikeks poeesiaks. Ette kanti Raveli töödest: 1) „Kellade org“, 2) „Õine sahin“, 3) „Kurvad linnud“ ja „Alborado del grazioso“.

(Järgneb).

Maurice Ravel.

Ilmunud raamatud.

Evangeeliumi kirikumuusika. Ms-dir. Rudolf Griving ja Peeter Ilves, „Odamehe“ kirjastus Tartus 1921, 80 lehek.

Raamat on [pääasjalikult määrat organistele ning sisaldab eneses suuremalt jaolt rea juhatusi ja näpunäiteid orelil kaasmängus jumalateenistusel.

Sissejuhatav osa — kirikumuusika, orelil ja selle tarvitamise arenemiskäigu ülevaade — on käsitlet võrdlemisi katkuliselt ning korratult, ega paku seega mingisugust õiglast pilti. Raamatu üldiseks ja suurimaks puuduseks nii hästi sissejuhatavas kui nimiosas tuleb pidada liig suurt tähepanelikkust sakslase vastu. Iseäranis silmatorkav on Martin Lutteri, kui muusikasõbra idealiseerimine. Iga arusaaja inimene peaks aga Lutteris nägema üht suuremat muusika vaenlast, sest tema muusikalise maitse kohaselt ärakasutat kirikuline mõju oli küllalt tugev selleks, et muusika arenmises reformatsiooni ajajärgul kui ka edaspidi survet avaldada. Ei või ju ütelda, et Lutter muusikat ei sallinud, sest iga inimene armastab seda omamoodi, kuid tähtsam on just see asjaolu, et ta muusika fanaatilise vagatsemise kammitsasse pani. Mainit vagatsemist kirikumuusikas propageerib ka käesolev raamat. Omad teened ju raamatul ei puudu, sest praeguse viletsa kirikumuusika seisukorra juures tulevad nii mitmedki näpunäited tänuga vastu võtta. Nii on organistel väga soovitatav silmas pidada juhatusi koraali ning selle eel- ja järelmängu kontaktis hoidmises, eel- ja järelmängude rütmi ning tempo käsitlemises ja valikus, registrite tarvitamises jne. See kõik on aga asja tegeline külg ja kaalub vähe, kui ideed nõrgal alusel baseerivad. Muidugi mõista, leiavad raamatus esitat ideed ja arvamusel veel mitmed aastad hääkskiitmist evangeeliumi kiriklaste poolt, kuid igatahes ei ole see aeg mitte enam kaugel, kus vaated kirikumuusikas vastsele alusele peavad nihkuma, et kirik omast elujõust ei kaotaks. Ja nimelt, kirik peab ajaga tasakaalu pidama, peab pakkuma haritumat muusikat. Asjata on raamatu autorite salajane kartus, et muusika sarnasena kirikus jumalateenistuse sõnale võistlejaks saab ehk tähepanu sellelt kõrvale juhib, sest võistlus käib väljaspool muusikat.

Mis puutub raamatu keelde, siis on see võrdlemisi ladus ja loetav. Segavalt mõjub vahepeäl ettetulev stiililine laokus. On kohti, kus keel vaheldumisi tundub uus ja vanem. P. Ilvese poolt on raamatu keel läbiviidud värskemate uuendusteta, kuid kirjastuse redaktsioon on neid sissepaigutanud mõnikord stiili silmaspidamatta ebajärjekindlalt. Nii esinevad võrdlemisi uues keeles vormid, nagu: messe, kantaatedes, kantorei, magistraade, Ritter-Choraltrios, Sikstiinise jne, ka tuleb ette nomina-

tiivi ja genet. segamisi. Silmapuutunud vigadest õiendada oleks veel: Hanslick pro Hauslick, Mälzeli pro Mälzeri, Pachelbel pro Pöhelbel, Homeyer pro Homejer, Papperitz pro Paperitz, tüübiline pro tüüpiline, prohvetite pro prohvetide, kõiki koraale pro kõike koraali, toetas pro toetus.

Tahaksin lõpuks siiski veel toonitada, et raamat meie organistele mitmeti väga tarviline on.

Tempo.

Jõulu-laulud segakoorile, toimetanud Peeter Ilves. „Odamehe“ kirjastus. 1921. K. Matieseni trükk — Tartus.

Mõte vaimuliku laulude kogu väljaanda on igatahes soovitatav ja kiiduväärne, iseäranis siis kui kogu on süstemaatiliselt toimetatud ja sisaldab eneses väärtuslikke helitöid kiriku muusika alalt. Laialt tuntud on Rudolph Palme poolt väljaantud vaimulikkude laulude kogud, nime all „Festglocken“. Eine Sammlung leicht ausführbarer Festmotetten und religiöser Festgesänge, kus helitööd on korraldatud kristliku kirikuaasta korra järele. Siin leidub palju materjali, mis just raskeid ei ole ettekanda ja sellegi päale vaatamata väärtuslikud kiriku kontsertidel ja jumalateenistustel tarvitada. Ülevahtimata kogu „Jõulu-laulud segakoorile“ sisaldab eneses 8 helitööd J. Feyl'i, F. W. Frank'i, F. Gruber'i, R. Griving'i, G. Reichardt'i ja Mendelssohni sulest.

J. Feyl'i lauludest on kaks, „Hosianna“ ja „Rahvas, mis (!) pimedas rändamas“. Neis lauludes ei ole midagi huvitavat, nad on väga labased ja tuimad. Oleks ju nende asemele paremaid töid mahutada võinud, iseäranis „Hosianna“, milles muud ei ole, kui tüütav pikkus ja vesine harmoonia. F. W. Franki „Jõulu öö“ on juba parem. Fr. Gruberi tuntud „Püha öö“ on päris elavalt harmoneeritud, niisamuti Böömi jõulu viis C. Riedel'i harm. nais- ja segakoorile. Paremateks paladeks tervest kogust on R. Grivingi „Jõulu öö“, G. Reichardt'i „Armastus sa“ ja Mendelssohni „Tõsta silmad ülesse“, oratooriumist „Elias“. Üleüldiselt on väärtuslikke tooteid nimetatud kogus vähe. Nagu näha, ei ole toimetaja palju rõhku pannud valiku päale, vaid neid helitöid kogusse mahutanud, mis vast käepärast on juhtunud olema.

On ju häid töid D. H. Engelil, D. Bortnianskil, (Sa Israeli karjane), M. Prätoriusel (Püha on), H. Sattleril „Jõulu öö“ j. t., mis väga huvitavad niisuguse jõulu-laulude kogu jaoks, ja ei säe iseäranis raskeid nõudmisi ka keskmise võimisega koorile üles. Muusikaliselt sisuta, tüütavad tooted on kooridele palju raskemad huvitavaks teha ja kätte õpetada.

Oleks veel korrektuuri kohta tähendada, et selle päale pääliskaudselt tähelepanu on pööratud, iseäranis teksti allamahutamise, nootide jaotamise ja sidumise mõttes, näit.: „Püha öö's“ II, V ja VI taktis bassis, VIII taktis altos j, m. Niisamuti on jäetud tähelepanemata vigu Reichardt'i laulus „Armastus sa“. Soovitaksin omalt poolt 3 viimases taktis järgmiselt sõnu alla mahutada:

decresc

ha - - las - tus ka

ha - - - las - - - tus ka

ha - - - lastus ha - - lastus ka

ha - - lastus ka

Kõige rohkem lohakust korrektuuri juures on Mendelssohni laulus „Tõsta silmad“, orat. „Elias“; sääl ei ole ühtki rida, kus mitte vigu ei leiduks. See peaks täiesti ümber parandatama, muidu võivad vähema vilumusega koorijuhid vale rööpasse sattuda laulude kätteõpetamise juures.

—h—

Kroonika.

Leinos'e segakoori kontsert

Vanemuises, 5. veebruaril, 1922.

Karl Leinos'e segakoor on tehniliselt hea. On palju tööd tehtud hääle kõlavuse, diktsiooni ja täpikärsuse kallal. Distipliin on kooris õige kõrgele astmele viidud. Koor on väga paendlik — vastuvõtlik igale juhataja mõjuavalduseel.

See kõik tunnistab, et herra Leinos'el palju tahtejõudu, püsivust ja temperamenti on, mida ta kooris hääde tagajärgedega maksma on suutnud panna. Ülemal tähendat asjaolud lasevad koorist kui ka tema juhust õige hääde oletada ja nende ettekanded peaksivad sellepärast kõige paremat mõju avaldama; kahjuks on aga siin mõned asjaolud, mis seda mõju segama ja vähendama kipuvad — mõne laulu juures õige tähtsal määral. Herra Leinos tõlgitseb mõnda laulu — see käib pääasjalikult just lüüriliste laulude kohta — liiga omapäraselt, andes oma interpreteerimise fantaasiale liiga suure vabaduse, mis autori kavatsustest erineb. (Saare „Põhjävaim“, Aaviku „Õhtu laul“ — ebaloogilised rõhutused iga takti alguses) ja mõnikord koguni patustab terve muusikalise mõistuse vastu (Mascagni „Musta mere rasked paksud pilved“ — opereti valsi tempo).

Saaks hra Leinos end nendest pahedest vabastada — seda peaks tema energia ja püsivuse juures lootma — siis oleks Eesti koorilaulule hra Leinose isikus väga väärtusline jõud juurde tulnud, ja siis võiks tema koori, mis tehniliselt kaunis kõrgel, kõige parema tunde nautida. Nende negatiivide kõrvaldamiseks peaks aga hra Leinos oma muusikalise maitse revideerimise alla võtma, oma helitööde mõistmist kritiseerima, oma muusikalist tõlgitsemist puhastama kõigist kõrvalmõjudest ja kunstlikke otsitud võtetest, peaks püüdma kunstiloogika ning maitse kohaselt tõlgitsemises helitöö vaimu õieti tabada, helitööst tervikut, võimalikult suurt kogumuljet anda, detaile seejuures ainult puhtmuusikaliselt, hoolikalt väljatöötades. Effektid on mõeldavad, kui nad kunsti suursugustavad, temas meeolurikkust ehk puhtkunstilist virtuositeeti väljendavad, teisiti võivad nad aga kardetavaks labastamise abinõuks saada. Ei või tähendamata jätta imesügavaid basse (oktaviste) ja võluvat pianissimot, milledega koor suurt mõjurikkust saavutas. Jõudu ning edu koorile ja tema juhile.

Hermann Jadlovker'i

kontserti Vanemuises 14. veebr. ei või just hääks ega õnnestanuks pidada. Üks põhjustest seisib nimelt tema hääleorgaani rikkuses, mis segas esimese kuulmise juures kategoorilise otsuse tegemises.

Jadlovker'i hääle kuulub heroilise tenori (tenore di forza) hulka, mis oma kõla poolest baritonile ligidane, ning seetõttu kõrgemate registrite püüanos surutuna tundub. See ei tähenda aga mitte hääle puudusid vaid esitab nõude, et hääle vastava ulatuse raionis liiguks, mida tihti aga mitte silmas ei olnud peetud. Üks nõrgem külg Jadlovkeri koolis on dünaamiline pais ja mõõn, kus ikka tühi, täitmata koht vahele jääb. Nimetat põhjustel võib üsna kordaläinuks kogu eeskavast nimetada ainult Gretschaninovi „Stepp'i“, kus ulatus häälele pääjoontes vastas ning dünaamiline laineetus puudus. Kõrvalmõjudena olid segavad liig teatraalne ülesastumine ja hingamise (kuigi korraliku) demonstreerimine fermaatadega.

Klaveril saatja Max Rabinovitsch andis tunnistuse hääst solisti jälgimisest ja soliid tehnikast.

Tartu Kõrgema Muusikakooli

kontsertide seeriast tuleks nimetada Vanemuises 26. veebruaril ärapeetud kontserti, kus esinesid solistidena mitmed M-kooli õpejõud ja pääasjalikult õpilastest moodustet sinfoonia orkester direktorite J. Aaviku ja A. Nieländeri juhatusel. Hra Kerschbaumer kandis ette I. S. Bachi e-dur viiuli kontserdi, hra Brovkin — Rimski-Korssakovi „Levko laulu“ oop. „Mai öö“ ning prl. Peren sama autori cis-moll (op. 30) klaveri kontserdi. Kõiki soliste saatis õpilaste sinfoonia orkester. Orkestri enese poolt kanti ette Haydn'i d-dur (nr. 101) sinfoonia ja Grieg'i süit „Hohlbergi aegadelt“ (op. 40). Terve eeskava viidi enamvähem korralikult läbi, nii et soovida jääb edaspidigi Muusikakooli poolt sarnaste kontsertide korraldamist.

Õiendus.

Sireen nr. 1 on „Berliini muusikaalu“ kirjelduses käsi-kirjast ladumise juures 1 rida välja jäänud ja seetõttu mõned sõnad moonutat, mis korrektuurist läbi on läinud. Peab olema: Jõududest üle keskmise nivoo seisab Fritz Mas-sary, .. ja edasi: See üle 50 aastane harva loodus-anni osaline näitlejanna veel praeguseski eas võib 20 aastasena jne.

Teated: Mattia Battistiini, kuulus Itaalia bariton (mitte tenor).

Lisa: J. Aaviku laulus „Kodule“ puudub bassi tekstis 3-das taktis sõna „pär-li“ ja 23-das t. „hää-led“.

Väljaandja: Kollektiiv „Sireen“.

Vastutav toimetaja: Eduard Visnapuu.

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartu.

Fr. R. K. ...
nim. ENSV Riiklik
Raamatukogu

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEOKE

„Päevaleht“

Peale esmaspäevade ilmuv, on kõige suurem ja loetavam, kõige paremini toimetatud, väljaspool erakondi seisev ja vaba kõiksugustest kõrvalmõjudest, poliitiliselt aga kõige kaaluvam Eesti ajaleht.

„Päevaleht“ on sisu poolest alati värske, tuumakas ja huvitav, tema toimetus on vilunud ajakirjandusliste jõudude käes, kaastöölisteks on tuttavamad poliitikategelased, teadusemehed, kirjanikud ja eriasjatundjad kõigilt elualadelt, sellepärast tema artiklid alati tooniandvad, põhjalikud, asjalikud ja sisurikkad.

„Päevaleht“ on kõige paremini informeeritud leht Eestis, toob sellejuures ainult kontroleeritud õiged teated ega anna maad kõmule. „Päevalehe“ fõljetoon, kirjandus-, kunsti- ja arvustusosad on ajakõrgusel ja väljaspool võistlust, tema rahva- ja põllumajanduse-, teaduse ja oskusosakonnad tutvustavad lugejaid uuemate edusammudega neil aladel.

„Päevaleht“ ilmub iga päev peale esmaspäevade ja tuleb välja Tallinnas-hommiku vara, nii et ta veel samal päeval teistesse linnadesse ja kõigisse raudteejaamadesse jõuab. Talitus on kiire ja korralik. Tellimisi võtavad vastu kõik Vabariigi postkontorid. Peatalitusest otseteed tellides on aadress „Päevaleht“ Tallinn, Suurturg 4.

„Päevaleht“ on kuulutajate ringkondades nii kodu- kui ka väljamaal ammu üleüldiselt tunnustatud kui kõige kasulikum kuulutamisvahend. Sest kuna tõestatud on, et „Päevalehte“ kaugelt rohkem loetakse, kui kõiki teisi lehti Eestis — kõigis ringkondades erakondliste vahede peale vaatamata — siis kantakse kuulutused tema läbi kõige laialisema publikumi ette ja nad saavutavad eesmärgi kõige paremini. Tegelikud katsed ja elukogemused tõendavad ikka uuesti, et ühekordne kuulutus ühekordsete kuludega „Päevalehes“ rohkem mõjub kui mitmekordsed kuulutused vähemloetavates lehtedes.

Soovitan omast kaup-
lusest kõiksugu mait-
sevaid toiduaineid ja
maiuskaupa

A. Saviak

Tartu,
Tähe tän. nr. 43.

Tartu, Tähe tän. nr. 67

V. Stein

Soovitan omast ärist
igal ajal värsked saiud,
kooke ja biskviiti.

Jällemüjatele hinnaalandus.

1873. aastal asutatud

Muusikatarvete kauplus

Eugen Brandt

Tallinnas, Pikk tän. nr. 29.

Kirjade aadr.: Postkast nr. 91.

Soovitab kõige suuremast ja täielikumast
nootide ladust Eestis

noot

klaverile, koorile, soolo, salon-orkestritele j. n. e.
klassikerite ja moodsate meistrite töid.

Muusikaliteratuur, muusikariistad, klaverid,
värsked viiuli keeled alati ladus.

Väljestellimised täidetakse ruttu ja korralikult.
Ladus puuduv kirjandus muretsetakse. — Järel-
pärimistele saateraha juure lisada.

Muusika kuukirja

Sireen'i

tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmine ja
üksikute №№ müümine.

Ed. Uusen

Rätseppmeister
Tartu, Promenadi tän. № 4.

Tellimised omast kui
ka kaasatoodud riidest.
Valitud maitse!

Mõõdukad
hinnad!

Eugen Brandt'i

Muusikatarvete kauplus

asub

Tallinnas

Pikk tän. 29

(mitte 19).

Laulukoorid

tellige

„Sireen'i”, sest „Sireen” toob igas nr. hulga paremaid koori- ja soololaule.

„Sireen'i”

nelja eksemplaari tellijad koo-
rid (3, 6 või 12 kuu pääle)
võivad saada tellimise aja
vältusel iga nr. noodi kaasan-
deid kunni 100, à Emk. 10.—

„Sireen“ I.

(saada veel piiratud arvul)

noodi kaasandes on:

R. Tobias, Tusane mees — m.-koor,
J. Aavik, Kodule — s.-koor,
J. Simm, Ta lendab mesipuu
poole — s.-koor,
H. Eller, Prelütid — klaverile.

„Sireen“

toob igas nr. muusikerite näo-
pilte, ülesvõtteid tähtsamatest
muusikaelu sündmustest (nii
kodu- kui ka väljamaal), oope-
rite stseenide, muusikerite kar-
rikatuure ning sharshé jne.

Igaüks, keda muusikaelu huvitab, tellib tingimata

„SIREEN'I”